

УДК 332.3

Джиги В.Є., студентка гр. 193м-23-1

Науковий керівник: Трегуб М.В., к.т.н., професор кафедри геодезії

(Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро, Україна)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

Російська агресія щохвилини завдає Україні суттєвих матеріальних збитків. Відповідні збитки носять як прямий характер, так і непрямий. До прямих можна віднести соціально-економічні збитки, а саме: населення країни, житлова інфраструктура, промислові об'єкти, що зруйновані або пошкоджені. Екологічні збитки – є одними із найбільш важливих серед непрямих, що пов'язані із порушенням земель та забрудненням навколишнього середовища через пожежі, викиди тощо. За оцінками Київської школи економіки та Zoë Environment Network, під ризиком пошкодження та забруднення опинилося 186 тис. км² земель, що становить практично 31 % території України. З них понад 20 тис. км² пошкоджені на понад 75 % [1, 2]. Чим швидше почнеться відновлення, тим меншими будуть втрати для країни.

Окрім самого механізму відновлення порушених земель, необхідні інвестиції як із внутрішніх, так і із зовнішніх джерел. Інвестори, в свою чергу, потребують гарантій безпеки інвестицій та прозорих правил ведення бізнесу, а прагнення України стати членом Європейського союзу вимагає уніфікації нормативно-правового забезпечення у сфері відновлення територій в Україні до європейських стандартів.

Для вирішення вищезазначених проблем необхідні чіткі, зрозумілі та ефективні правила, що дозволять швидко приймати рішення та розпочинати роботи. Зазначене обумовлює актуальність обраної теми.

Здійснено порівняння нормативно-правового забезпечення відновлення територій в Україні та в Європейському союзі (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика нормативно-правового забезпечення відновлення територій в Україні та в Європейському союзі

Критерій	Україна	Європейський союз
Комплексність	Розпорошений підхід між документами	Комплексний підхід щодо всіх аспектів управління земельними ресурсами
Деталізація	Недостатня деталізація норм	Детальні норми, що визначають конкретні цілі та механізми реалізації
Принцип запобігання	Менша увага щодо запобігання пошкодження земель	Наголос на запобіганні деградації земель
Співпраця	Слабка координація між різними органами влади	Тісна співпраця між державами-членами Європейського союзу
Фінансування	Недостатнє фінансування	Передбачені фінансові інструменти щодо відновлення пошкоджених територій

В Україні питання відновлення територій регулюється такими нормативно-правовими документами.

1. *Кодексами та законами, нормативно-правовими актами загального призначення:*

- Земельний кодекс України, що визначає загальні засади використання та охорони земель, у тому числі процедури відведення земельних ділянок, зміни їх цільового призначення та відновлення родючості [3];

- Лісовий кодекс України, що регулює питання використання лісових ресурсів, відновлення лісів, боротьби з лісовими пожежами та іншими негативними явищами [4];

- Водний кодекс України, що визначає правові засади використання водних ресурсів, охорони водних об'єктів та відновлення водних екосистем [5];

- Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про охорону земель», що встановлюють загальні принципи охорони навколишнього природного середовища, зокрема, відновлення деградованих земель [6,7].

2. *Нормативно-правовими актами, програмами спеціального призначення*, а саме: Порядок ведення Державного земельного кадастру [8]; Порядок консервації земель [9]; Програма компенсації аграріям за розмінування земель [10], – що регулюють більш специфічні питання щодо управління відходами, меліорації земель, охорони атмосферного повітря тощо.

Серед основних проблем нормативно-правового забезпечення відновлення територій в Україні є те, що законодавство щодо відновлення територій розпорошено між різними кодексами та законами, що ускладнює його застосування. Є випадки, що норми в різних документах суперечать один одному. Деякі норми є занадто загальними і не містять конкретних механізмів реалізації. Крім того, відсутність чіткої системи взаємодії між центральними та місцевими органами влади ускладнює координацію зусиль щодо відновлення територій, а відсутність достатніх фінансових ресурсів для реалізації відповідних заходів.

Що стосується нормативно-правового забезпечення відновлення територій Європейського союзу, то воно базується на засадах сталого розвитку та охорони навколишнього середовища. Основними документами є Договір про функціонування Європейського союзу, Європейський зелений курс, Грунтова стратегія ЄС на період до 2030 року та низки відповідних директив [11, 12]. Зазначені документи забезпечують комплексне сумісне між державами-членами регулювання управлінням та відновленням територій, охоплюючи екологічні, соціальні та економічні складові, але насамперед, зосереджуючись на запобіганні відповідних порушень. Слід також зазначити, що нормативно-правове забезпечення Європейського союзу передбачає фінансові інструменти як для запобігання, так і для відновлення.

Таким чином, українське нормативно-правове забезпечення відновлення територій вимагає подальшого удосконалення за напрямками: систематизація чинних нормативно-правових документів; деталізація норм, які б визначали конкретні процедури та відповідальність за їх виконання; створення ефективної системи координації між різними органами влади на всіх рівнях; забезпечення стабільного фінансування заходів щодо відновлення територій. Використання досвіду Європейського союзу сприятиме прискоренню зазначеного та досягненню цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Яких екологічних наслідків зазнала Україна за час війни окрім збитків від підриву Каховської ГЕС. – URL: <http://surl.li/ddsxvu>
2. Екологічні паспорти адміністративних областей України. – URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoring/ekologichni-pasporty/>
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року № 2768-III. – URL: <http://surl.li/skida>
4. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 року № 3852-XII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

5. Водний кодекс України від 06.06.1995 року № 213/95-ВР. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 року № 1264-ХІІ. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
7. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 року № 962-ІV. – URL: <http://surl.li/sklpu>
8. Порядок ведення Державного земельного кадастру, затверджений постановою Кабінету міністрів України від 17 жовтня 2012 року № 1051. – URL: <http://surl.li/skizp>
9. Порядок консервації земель, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 35. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/35-2022-%D0%BF#Text>
10. Запрацювала програма компенсації аграріям за розмінування земель, яка пришвидшить очищення України. – URL: <http://surl.li/ubftsk>
11. Treaty on the Functioning of the European Union. – URL: <https://www.eurofound.europa.eu/en/european-industrial-relations-dictionary/treaty-functioning-european-union>
12. Water Framework Directive. – URL: https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive_en
13. Soil and land. – URL: https://environment.ec.europa.eu/topics/soil-and-land_en